

чи уяву...» [3:41]. Іншими словами, якщо по ходу сприйняття чужих етнічно-культурних явищ їх фільтрація відбувається через призму цінностей культури носія мови, то ймовірно неправильної інтерпретації і неадекватної оцінки досить висока.

Особистість без прагнення до своєї абсолютної унікальності не може обійтися без спілкування, діалогу культур. Тому міцне сплетіння, взаємозалежність та взаємозумовленість мови, нації, культури – це магічна триада з історією впродовж тисячоліть.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каган М.С. Философия культуры / М.С. Каган. – СПб.: Петрополис, 1996. – 416 с.
2. Потебня А. А. Эстетика и поэтика / А. А. Потебня. – М.: Искусство, 1976. – 614 с.
3. Арнольдov А.И. Введение в культурологию. Учебное пособие / А.И. Арнольдov. – М.: Народная Академия культуры и общения человеческих ценностей, 1993. – 352 с.
4. Васильева Г.М. Национально-культурная специфика семантических неологизмов: лингвокультурологические основы описания / Г.М. Васильева. – СПб., 2001. – 210 с.
5. Карасик В.И. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В.И. Карасик, Г.Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. / Под ред. И.А. Стернина. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. – С. 75-80.
6. Маслова В.А. Лингвокультурология / В.А. Маслова // Учебное пособие. – М.: Академия, 2001. – 204 с.

УДК 821.13.02

Якімова А.М.
(Софія, Болгарія)

ВПЛИВ М.П.ДРАГОМАНОВА НА ФОРМУВАННЯ ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНИХ ПОГЛЯДІВ І.Д.ШИШМАНОВА (за матеріалами фонду проф. І.Д.Шишманова в Софії)

Стаття присвячена аналізу архівних матеріалів, які вказують на нові факти впливу М.Драгоманова на наукові погляди І.Шишманова на початку його творчої діяльності.

Ключові слова: фольклор, етнографія, нові факти, вплив.

Статья посвящена анализу архивных материалов, которые указывают на новые факты влияния М.Драгоманова на научные взгляды И.Шишманова в начале его творческой деятельности.

Ключевые слова: фольклор, этнография, новые факты, влияние.

The article analyzes the archival materials that point to new evidence of M.Dragomanov's impact on scientific I.Shishmanov's views at the beginning of his creative activity.

Key words: folklore, ethnography, new facts, influence.

У кінці лютого 1886 р. М. Драгоманов познайомився в Женеві з болгариним І. Шишмановим, який разом зі своїм другом І. Георговим приїхав на навчання в Женевський університет. На прохання Н. Добрева, який давав приватні уроки старшій дочці М. Драгоманова і залишився на деякий час в Болгарії, вони відвідали українського професора й передали вітання від їхнього друга.

Згодом Іван Шишманов познайомився з Лідією - старшою дочкою Михайла Драгоманова. В університеті вони навіть слухали разом деякі лекції з літератури й філософії. Їхнє знайомство переросло в кохання. Через вісім місяців вони заручились, а в кінці грудня 1888 р. обвінчалися в Софії, в церкві „Крал Стефан” (зараз „Света Неделя”).

Іван Шишманов, через рік після знайомства з Лідією, в одному з листів (від 23.V.1887) розповів з якими емоціями вони йшли на першу зустріч з такою видатною людиною як Михайло Драгоманов. Добрев стільки всього розповів їм про Драгоманова, що Шишманов був зачарований одним його іменем.

На основі вивчених архівних документів в Науковому Архіві Болгарської Академії наук (фонд проф. І. Д. Шишманова) можна зробити висновок, що на початку творчої діяльності І. Шишманова його наукові погляди у галузі фольклору та етнографії формувалися під впливом М. Драгоманова через особисте спілкування та наукові праці українського вченого, його бібліотеку, доручення – зробити копії текстів або знайти деякі книги у Лейпцігській бібліотеці а, також, через спілкування з Лідією Драгомановою.

У своєму щоденнику 11 травня 1886 р. І. Шишманов зробив запис: „Драгоманов мені говорив ще щось про колядки. Драгоманов мені дав один том малоруських історичних пісень і свій збірник народних переказів”. Отже, ще студентом Шишманов почав знайомитися з українською народною творчістю завдяки Драгоманову та його книгам.

Навчаючись у Женеві І. Шишманов мав можливість працювати в бібліотеці М. Драгоманова, який мав багате зібрання фольклорної літератури – книги і журнали українською, російською, англійською, французькою, італійською мовами. М. Драгоманов настійливо йому рекомендував твори О. Веселовського.

По поверненні в Лейпціг спілкування І. Шишманова та М. Драгоманова продовжилось через листування. М. Драгоманов неодноразово звертався до І. Шишманова зробити йому копії деяких текстів або пошукати в Лейпцігській бібліотеці авторів, яких немає в Женеві. Можна припустити, що Шишманов не автоматично переписував тексти, а переосмислював їх, тому що в одному з листів до Лідії в кінці 1886 р. він написав: „Я відсилаю сьогодні твоєму татові кілька копій Бумеркеша (що він мене просив – *закреслено*). Я йому написав також кілька рядків ... (які мене надихнули – *закреслено*) по фольклору і по темі [1].

Листи М. Драгоманова до І. Шишманова заслуговують спеціального вивчення й осмислення. Вони широкоінформативні як і питання, пов’язані з фольклором. Тут можна знайти українські народні прислів’я, список фольклористів і адреси, де їх можна відкрити в Парижі, про болгарські казки та коментар до них з проханням до Шишманова допомогти та інше. З листів видно, що ставлення Шишманова до фольклору на початку викликало й таку реакцію Драгоманова: „Вы в таком юморе представили мне фольклоры, что я боюсь Вас и просить о справке, хотя она мне и нужна” [2].

У фондї І. Шишманова зберігається всього 9 листів до М. Драгоманова, тому що часто у листах до Лідії він іноді робив нотатки для Драгоманова. У кінці 1886 р. І. Шишманов,

описуючи свою кімнату в Лейпцізі, повідомив Лідії, що у нього на письмовому столі, крім її та фотографій мам, лежать тільки книжки й що він відвів спеціальне місце для брошур Лідиного тата. У квітні 1887 р. він запитує Лідію коли отримає фотографію тата і його останню статтю. Шишманов не тільки уважно слідкував за новими публікаціями Драгоманова, але й активно їх популяризував серед болгарських та українських студентів.

Про М. Драгоманова І. Шишманов говорив й з університетськими викладачами. У листі від 14 листопада 1886 р. І. Шишманов розповів Лідії про те, що він відрекомендувався професору Лескіну: „Він мене дуже добре прийняв й дуже шкодував, що твій тато вимушений працювати далеко від своєї батьківщини, де він міг би краще використовувати свої глибокі знання з малоруської усної літератури. Він заслужив багато похвал щодо точності своїх досліджень, критичного розуму і т.і. Моє серце стрибало від радості, слухаючи ці такі справедливі слова” [3].

В іншому листі І. Шишманов розповів про розмову з проф. Пешем, який сказав, що дуже хотів би побачитися з М. Драгомановим. „Ми розмовляли, - пише далі Шишманов, переходячи від фольклору до проекту слов'янської книгарні. ... Пеш додав, що твій тато йому краще порадив би як треба почати цю справу, бо він використав усі засоби. Можливо тато знає інші, ефективніші засоби” [4].

Знайомству І. Шишманова з українською народною творчістю сприяла Лідія Драгоманова через свої вишивки. У фонді І. Шишманова зберігається рамка, яку вишила Лідія у подарунок Шишманову до Нового 1887 року. У кількох листах Шишманов пише про цю вишиту рамку, але ще більші емоції викликав вишитий рушник, подарований йому на початку 1887 р. і яким він прикрасив дзеркало у своїй кімнаті.

Розглянуті факти вказують на стежки, по яких І. Шишманов йшов до сприйняття фольклору, як вони могли б вплинути на формування його фольклорно-етнографічних поглядів, але як стверджував академік М. Арнаудов: „... становлення Шишманова як фольклориста відбувалося під сильним впливом великого українського вченого...” [5: 376]. Арнаудов вважав Драгоманова одним із засновників порівняльних фольклорних студій в Болгарії.

У 1889 р. І. Шишманов опублікував свою працю „Значението и задачата на нашата етнография”, яка стала не лише своєрідною програмою для майбутніх поколінь болгарських учених, але й поставила болгарську етнографію на наукову основу. Самого ж ученого справедливо вважають одним із фундаторів болгарської етнографії. М. Драгоманов позитивно поставився до праці І. Шишманова, яку, за словами вченого-початківця, він „написав незалежно і далеко від нього, користуючись тільки матеріалами, зібраними в його бібліотеці та бібліотеках Лескіна і Вомера...”. За спогадами Лідії, М. Драгоманов сказав їй з повагою в голосі: „Праця твого чоловіка – дуже зріла і солідна робота для такого молодого вченого”. Як відзначає Лідія, ця оцінка дуже зблизила Шишманова з Драгомановим: „Відтоді й до кінця життя мого батька стосунки між ним і зятем ставали все ближчими й ближчими. Можна сказати, що Шишманов був справжнім сином Драгоманова. Багато, дуже багато часу мій чоловік проводив біля ліжка мого хворого батька, у взаємному порозумінні як учитель і учень. Для мене була великим щастям та любов і повага, яку вони виказували один до одного” [6: 15].

Г. Дімов справедливо зауважував, що навряд у студентські роки І. Шишманов чітко усвідомлював значення фольклору і завдання, які ставить перед собою фольклористика

[7: 63]. Однак його зближення з таким відомим фольклористом як М. Драгоманов, студії О. Веселовського та інші фольклорні праці, засвоєння порівняльно-історичного методу та його застосування при вивченні фольклорних явищ сприяли формуванню його фольклорно-етнографічних поглядів та становленню як фольклориста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Науковий Архів Болгарської Академії наук: ф. 11К, оп. 5, а.о. 740, арк. 103 (зв.)
2. НА БАН, ф. 11К, оп.3, а.о. 1864, арк. 12.
3. НА БАН, ф. 11К, оп. 5, а.о. 740, арк. 38.
4. НА БАН, ф. 11К, оп. 5, а.о. 742, арк. 112.
5. Арнаудов М. Очерци по българския фолклор. – С., 1968. – 682 с.
6. Иван Д. Шишманов, д-р К. Кръстев, Боян Пенев. В спомените на съвременниците си // Под ред. на проф. Георги Димов. – София, изд-во Български писател, 1983. – 513 с.
7. Димов Георги. Иван Шишманов / литературно-критически очерк. – София, Български писател, 1964. – 221 с.

УДК 81:1

Хватаева Н.П.
(Глазов, Россия)

АКСИОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМАТИКА ФИЛОСОФИИ ЯЗЫКА

Стаття присвячена рефлексії цінностей в системі мови з точки зору аксіології та лінгвістики. Проводиться аналіз наукового потенціалу синергетичного підходу до проблеми ідентифікації актуальних цінностей в рамках філософії мови.

Ключові слова: аксіологія, цінність, ціннісна орієнтація, мовна система, синергетичний підхід, мовна рефлексія.

Статья посвящена рефлексии ценностей в системе языка с точки зрения аксиологии и лингвистики. Проводится анализ научного потенциала синергетического подхода к проблеме идентификации актуальных ценностей в рамках философии языка.

Ключевые слова: аксиология, ценность, ценностная ориентация, языковая система, синергетический подход, языковая рефлексия.

The article is devoted to reflection of the values in the language system in terms of axiology and linguistics. It analyses the scientific potential of synergetic approach to the problem of identifying the actual values in the philosophy of language.

Key words: axiology, value, value orientation, language system, a synergetic approach, language reflection.

В рамках современной философии наблюдается активное развитие аксиологической мысли, как средства трансформации не только собственно философских постулатов и

© *Хватаева Н.П.*, 2012